

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Tietoyhteiskunta ja kehitys: Euroopan unionin rooli”

(98/C 95/14)

Komissio päätti 16. heinäkuuta 1997 Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 198 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut ulkosuhteiden, kauppapolitiikan ja kehitysyhteistyön jaosto antoi lausuntonsa 17. joulukuuta 1997. Esittelijä oli Sture Lindmark.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 28. ja 29. tammikuuta 1998 pitämässään 351. täysistunnossa (tammikuun 29. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 70 ääntä puolesta, 15 vastaan 20:n pidättyessä äänestämästä.

1. Yleistä

1.1. Komissio on laatinut tiedonannon koskien ohjelmaa Euroopan unionin roolista tietoyhteiskunnassa. Tiedonantoon liittyy ehdotus yhteisön kehityskaasuohjelmien kehittämiseen tähtääväksi toimintaohjelmaksi. Komissio painottaa, että nykyinen suuntaus kohti tietoyhteiskuntaa koskettaa lähes kaikkia inhimillisiä toimintoja, kuten oppimista, viestintää, työtä ja vapaa-aikaa. Tämä pätee yhtä lailla myös kehitysmaihin. Tiedonannossa esitellään erilaisia suuntaviivoja ja toimintatapoja, joilla kehitysmaita kannustetaan osallistumaan tietoyhteiskunnan kehitykseen ei vain kuluttajina vaan aktiivisina osallistujina.

1.2. Komissio viittaa G-7-maiden Brysselissä vuonna 1995 pitämään tietoyhteiskuntaa käsitelleeseen konferenssiin, jossa kannettiin huolta siitä, miten vältettäisiin teollistuneiden maiden ja kehitysmaiden välisen kuilun leveneminen entisestään ja jossa kehoitettiin pyrkimään ”yhteiseen näkemykseen inhimillisestä rikkaudesta”. ”Meidän on toiminnallamme edistettävä maailmanlaajuisia pyrkimyksiä kaikkien maiden integraatioon.” Midrandissa vuonna 1996 pidetyssä tietoyhteiskuntaa ja kehitystä käsitelleessä konferenssissa keskityttiin kehitysmaiden erityistarpeisiin ja uusien teknologioiden tarjoamien mahdollisuuksien esittelemiseen.

1.3. EU on ryhtynyt määrittelemään uudestaan ja uudistamaan suhteitaan kaikkiin suuriin kehitysmaasektoreihin, minkä myötä voidaan arvioida tietoyhteiskuntakäsitteen merkitystä EU:n ja näiden alueiden välisissä suhteissa. Yhteisön pyrkimyksenä on sovittaa yhteen jäsenmaiden ja asianomaisten kansainvälisten järjestöjen toimintaa. Komissio korostaa, että ulkopuolisille yhteistyökumppaneille välittyvän viestin on oltava realistinen ja että sen on saatava heidän huomionsa kiinnittymään käynnissä olevien suurten muutosten merkitykseen ja heiltä vaadittaviin ponnistuksiin.

1.4. Komitea toteaa, että kehitys on monimutkainen prosessi, jossa tieto- ja tietoliikennetekniikalla (TTT) on merkittävä rooli, joskaan se ei ole ainoa tärkeä

osatekijä. Kehitysmaiden väestönkasvu on nopeaa suurkaupungeissa, mutta maat ovat pääosin maatalousyhteiskuntia, joissa maaseudun kehitys on ratkaisevan tärkeää niin elintarvikehuollon kuin suurkaupunkien useinkin puutteellisen infrastruktuurin ylirasituksen välttämisen kannalta. Juuri infrastruktuuri on ratkaisevassa asemassa, ja siinä tietoliikennetekniikalla on oma tärkeä tehtävänsä. Nykyaikaista TTT:tä pitää hyödyntää siten, että se tukee yleistä kehitystä ja kaventaa – pikemminkin kuin leventää – elintasoeroja.

1.5. TSK toteaa, että tässä asiassa eteen levittäytyvä työosarkka on huimaava. Pelkästään perustietoliikennetekniikan rakentaminen ja modernisointi vaatii niin suuria investointeja, että niitä on vaikea rahoittaa yksinomaan valtion budjetista. Usein on aivan välttämätöntä, että yritykset osallistuvat hankkeisiin ja niiden rahoitukseen suoraan itse. Lisäksi on välttämätöntä, että huolehditaan siitä, että hyödynnetään kustannustehokkaimpia ratkaisuja ja että niitä sovelletaan tuottavimmalla tavalla. Tällä tavoin televiestintäsektorilla voidaan saada aikaan nostetta, jossa myönteinen markkinakehitys ja positiiviset kassavirrat antavat potkua omarahoitusosuuden kasvattamiselle. Välttämättömien investointien varmistamiseksi on tästä syytä erittäin tärkeää, että kehitysmaat poistavat mahdolliset ulkomaisen omistuksen esteet tai rajoitukset. Näkökohdan merkitystä korostaa se, että suurimmat teollisuusmaat ovat valitettavasti vähentäneet vuosina 1990–1996 kehitysmaalle myöntämänsä tuen määrää 56 mrd USD:sta 41 mrd USD:iin samaan aikaan kun yksityissektorin investoinnit kehitysmaihin lisääntyivät voimakkaasti. On selvää, että rahoitus jakautui kehitysmaiden kesken hyvin epätasaisesti.

1.6. TSK katsoo, että käsillä olevassa tiedonannossa oikeutetusti korostetaan WTO-sopimuksen nopean ja kattavan toimeenpanon merkitystä. Kun tarjotaan valinnan vapaus kaikilla tasoilla, televiestintäpalveluiden

sääntelystä vapauttaminen sekä kansallisten ja kansainvälisten markkinoiden avaaminen kilpailulle ovat ratkaisevia edellytyksiä sille, että tekninen kehitys saadaan tuottavaan käyttöön ja että sillä kohotetaan elämisen laatua ja taloudellista kasvua.

Valinnanvapaus edellyttää kuitenkin taloudellisia mahdollisuuksia, jotka puuttuvat useimmilta kehitysmaiden asukkailta. Tämä merkitsee, että markkinoiden avaaminen ei kasvata kehitysmaiden taloudellista kiinnostavuutta. Poliittinen panostus on näin ollen tarpeen. Sitä tarvitaan myös, kuten Euroopassakin, jotta taattaisiin samat mahdollisuudet kehitysmaiden eri alueilla.

Komitea korostaa, että komission tärkein tehtävä on yhtäältä lisätä kehitysmaiden tietoisuutta siitä, että tietoyhteiskuntaan osallistuminen on välttämätöntä ja että se tuottaa näille etuja, ja toisaalta edistää Euroopan elinkeinoelämän osallistumista tähän kehitykseen.

Komitea on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että yhteisön toimenpiteet pitää sisällyttää muihin ohjelmiin, joita komiteassa on aiemmin käsitelty. Komitea toteaa myös, että lisävaroja toimien toteuttamiseksi ei ole käytettävissä, vaan tarpeen vaatiessa nykyiset määrärahat tulee kohdentaa uudelleen.

1.7. Tekniikka ei itsessään kuitenkaan rakenna tietoyhteiskuntaa. Tarvitaan koulutusta, jotta uusia mahdollisuuksia pystytään täysimääräisesti hyödyntämään. Ehtona on myös, että tietoa ja ohjelmia saa vapaasti välittää. Monen rajoituksen tarpeellisuus on vielä tarkistettava, mikäli kehityksestä halutaan saada irti kaikki mahdollinen hyöty.

1.8. On syytä muistaa, että useimmat maat – mukaan lukien EU-maat – soveltavat tulleja. Aivan ratkaisevaa on, että kaikki hankkeet yhteisön piirissä vireillä olevan markkinoiden sääntelyn vapauttamiseksi toteutetaan nopeasti ja täysimääräisesti aikataulun mukaisesti 1. tammikuuta 1998 lukien. Muussa tapauksessa ei synny luottamusta maailmanlaajuisesti toteutettaviin pyrkimyksiin saattaa WTO-sopimus voimaan.

1.9. Onneksi uusi teknologia tarjoaa kehitysmaalle merkittäviä mahdollisuuksia hypätä välivaiheiden yli ja päästä suoraan käsiksi markkinoiden viimeisimpiin sovelluksiin. Esimerkkinä mainittakoon, että satelliittien ohella voidaan suurille alueille saada peittävyys nopeasti käyttämällä maahan asennettavia radiojärjestelmiä. Tällä tavoin pystytään kansallisen infrastruktuurin rakentamiskustannukset pitämään paljon alhaisempina kuin rakennettaessa perinteistä johtotekniikkaan perustuvaa verkkoa. Optisten kuitujen käyttö kansainvälisissä linjoissa lisää kapasiteettia ja vähentää kustannuksia nopeasti. Koska tekninen kehitys etenee tällaista vauhtia, ei enää ole realistista perustaa hankkeita sellaisille pitkän

aikavälin suunnitelmille kuin ennen, joissa monta vuotta etukäteen määriteltiin rakennettavan verkkokapasiteetin määrä. Pikemminkin ollaan siirtymässä markkina- ja asiakasperusteiseen kehitykseen, jossa lukuisat operaattorit ja yritykset uuteen teknologiaan kohdistuvien riski-investointien avulla tavoittelevat uusia asiakkaita.

1.10. Tyyppiesimerkki on Ruotsi ja tietyt muut Skandinavian maat. Kilpailu kolmen – pian neljän – matkapuhelinoperaattorin välillä on johtanut siihen, että liittymätiheys on 100 asukasta kohti yli 30, mikä tarkoittaa sitä, että lähes jokaisessa taloudessa on matkapuhelin. Alunperin ainoastaan elinkeinoelämän tarpeisiin tarjotusta palvelusta on tullut useimpien ulottuvilla oleva palvelumuoto.

1.11. Mm. seuraavia kriteerejä käytetään mitattaessa sitä, miten markkinoiden sääntelyn purkaminen edistyy:

- luopuminen puhelin- ja tietopalveluja koskevasta sääntelystä;
- luopuminen langattomien palvelujen sääntelystä (vähintään kaksi operaattoria);
- palvelujen tuottaminen vaihtoehtoisten perusrakenteiden avulla (rautatiet, energiayhtiöt);
- riippumaton sääntelytoimi (selkeästi erillään hallitsevasta operaattorista);
- lisensointijärjestelmä (selkeät säännöt ja lisenssiehdot);
- yhteiskäyttöä koskevat säännöt (selkeät säännöt ja lisenssiehdot);
- markkinoille pääsy mukaan lukien ulkomaista omistusta koskevien rajoitusten poistaminen;
- operaattorin numeron siirrettävyys;
- sellaisten julkisten palvelujen kriteerit, joiden avulla pyritään toteuttamaan tehokkaasti oikeutta harjoittaa viestintää ottaen samalla huomioon kunkin maan omat taloudelliset, yhteiskunnalliset, väestöön liittyvät ja maantieteelliset tekijät.

2. Haaste kehitysmaiden integroimiseksi maailmanlaajuisen tietoyhteiskuntaan

2.1. Komitea yhtyy komission näkemykseen, että tietoyhteiskunta muuttaa perusteellisesti tapaa, jolla työ ja opetus organisoidaan ja jolla yhteiskunta yleisesti ottaen on järjestäytynyt. Tietoyhteiskunta tarjoaa käyttöön verrattomalla suorituskyvyllä varustettuja välineitä, joiden avulla kehitysmaiden on mahdollista

ottaa suuria teknisiä hyppäyksiä tiettyjen, teollisuusmaiden kokemien kehitysvaiheiden yli.

2.2. TSK jakaa käsityksen, että maat, jotka pysyttelevät erossa tällaisista muutoksista ja eristäytyvät kansainvälisistä kauppa- ja investointivirroista – ja myös tieteellisen ja kulttuurisen luomisvoiman verkostoista – ottavat riskin joutua sivuraiteelle.

2.3. Uusi tietoliikennetekniikka on johtanut syvästiin taloudellisiin muutoksiin niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. On kuin jouduttaisiin ”aloittamaan uudestaan alusta”. Tuotannon järjestäminen, organisaatioiden johtaminen ja suhteet rahoittajiin kokevat muutoksen. Perustavaa laatua olevia muutoksia on tapahtumassa myös asiakaspuolella. Tietokoneet vyöryvät koteihin. Jotkut huomioitsijat väittävät, että digitalisointi aiheuttaa siellä vielä suurempia ja näkyvämpiä muutoksia kuin yritysmaailmassa. Ennustetaan, että interaktiivinen tekniikka muuttaa ihmisten viestintätapoja, ostokäyttäytymistä, tapaa hoitaa raha-asioita ja välittää tietoa. Monista komission raporteista, esim. sähköistä kaupankäyntiä koskevasta tiedonannosta ja komitean aiemmista lausunnoista, on selkeästi luettavissa, kuinka tärkeää on olla osa tietoyhteiskuntaa.

3. Tietotekniikan panos nykyisessä kehityksessä

3.1. Tekniikan tasolla kehityksessä kohti tietoyhteiskuntaa hyödynnetään suurta määrää uudenlaisia laitteita, joiden käyttö leviää samaa tahtia kehitysmaihin. Monet uusista teknologioista sitovat vähemmän pääomia ja soveltuvat aiempia paremmin reuna-alueille ja harvaan asutuille seuduille. EU:n tulee tukea sellaisia ohjelmia, jotka tuovat uuden teknologian kehitysmaiden ulottuville.

3.2. Internetiä ja WWW:iä voidaan käyttää yhdentymisperustana muille teknologioille kuten ISDN-linjoille ja ATM-palvelimille. Telekeskukset toimivat etäyöskentelyliittyminä erityisesti työvoimavaltaisille palveluille, kuten tilastoinnille, kirjanpidolle, ohjelmistojen tuotannolle ja lennonvarausjärjestelmille.

3.3. Teollinen yhteistyö on väline, jolla tietotekniikan ja viestintätekniikan mahdollisuuksia voidaan hyödyntää kehitysmaiden talouskehityksen edistämiseksi.

Yhteistyö niinkin kehittyneellä toimialalla kuin tietotekniikka ja televiestintä ei voi rakentua pelkästään perinteiseen malliin tuotannon siirtämisestä toiselle paikkakunnalle tai sen ostamisesta alihankintana, jolloin pyrkimyksenä on hyötyä alhaisista työvoimakustannuksista ja alueellisesti tarjotuista halvemmista palveluista.

Päinvastoin eurooppalaisten yritysten on kehitysmaissa pyrittävä aidosti tulevaisuuteen suuntautuvalla panoksella luomaan ja hyödyntämään paikallista tietotaitoa ja teknistä osaamista.

Mikroelektroniikassa tapahtunut dramaattinen kehitys merkitsee sitä, että ruumiillisen työn tarve vähenee jatkuvasti. Kehittyneiden ja tehokkaiden teollisuusrobottien käyttö tuotannossa on laskenut valmistuskustannuksia siinä määrin, että kehitysmaiden on vaikea kilpailla perinteisesti halvan työvoimansa avulla. Lisäksi on mainittava, että yritysten lisääntynyt aktiviteetti uusilla markkina-alueilla johtuu pitkälti myös niiden pyrkimyksistä saavuttaa kilpailuetuja näillä markkinoilla. On päivänselvää, että on koko yhteisön edun mukaisesti, että eurooppalaiset yritykset menestyvät näissä pyrkimyksissä.

4. Etusijalle asetettavat toiminta-alat

4.1. Komissio korostaa aiheellisesti tietotekniikan ja viestintätekniikan merkitystä pk-yrityksille. Tietoyhteiskunnan sovellusten kautta kehitysmailla avautuu uusia mahdollisuuksia. Ne tuottavat sellaisia hyötyjä, jotka ovat verrattavissa siihen, mitä on nähtävissä teollisuusmaissa. Näitä ovat mm. tehokkaampi pk-yritysten hallinto, taloudellisen informaation saatavuus, koulutus, vuorovaikutteiset asiakaspalvelimet ja kansainväliset markkinat ja jopa valtionhallinnon tehostuminen.

4.2. Komitea korostaa, että uusi tekniikka täydentää koulutuksen ja ammattikoulutuksen alalla, ja erityisesti etäopiskelussa, perinteistä koulutusta ja tarjoaa tässä suhteessa kehitysmailla valtavasti mahdollisuuksia. Etäopiskelu, jota käytetään yhä enenevässä määrin yritysalamassa, tarjoaa työntekijöille mahdollisuuden hyödyntää vastikään hankkimiaan tietoja ja taitoja päivittäisessä työssä ja mahdollistaa sen, ettei se vaadi pitkiä poissaoloja. Ruotsista saadut kokemukset osoittavat, että tämä on tärkeää erityisesti pk-yrityksille, joiden on vaikea selviytyä poissaoloista riippumatta siitä, onko niiden sijainti syrjäinen tai ei. Tällä tavoin voidaan yhdistää koulutus ja sen käytännön soveltaminen.

4.3. Edellinen on linjassa sen kanssa, mitä komission tiedonannossa todetaan elinikäisestä oppimisesta. Komitea tukee näkemystä ja korostaa henkilöresurssien ratkaisevaa merkitystä. Suhteellisen yksinkertaiset ja halvat ratkaisut, kuten Internet yhdistettynä PC-pohjaiseen videolaitteeseen, voisivat osoittautua tehokkaiksi keinoiksi pyrittäessä helpottamaan eräitä tietoverkkoon pääsyn muotoja. Nopeasti laskevien kustannusten ansiosta – tämä pätee myös kansainväliseen tiedonsiirtoon – hyödyt leviävät laajalle. Hyötyihin lukeutuu mm. mahdollisuus olla yhteydessä kansainvälisten asiantuntijoiden kanssa. EU voi tukea kehitystä

monin tavoin, mm. tarjoamalla asiantuntija-apua ja tukemalla esittelytilaisuuksien järjestämistä, ja antaa näin yhteistyöhön eikä hyväksikäyttöön perustuvaa apua.

4.4. TSK ehdottaa, että EU-maiden hallitukset jatkaisivat kunnianhimoisia pitkän aikavälin ohjelmia, jotta tietoyhteiskuntamurros leviäisi kouluihin niin unionissa kuin kehitysmaissakin. Hallitusten pitäisi luoda mahdollisuuksia tiiviin yhteistyön aikaansaamiseksi talouselämän ja oppilaitosten välillä, jotta pystytään kasvattamaan tietotekniikan asiantuntijoita.

4.5. Talous- ja sosiaalikomitea tukee neuvoston Bonnissa 6.–8. heinäkuuta 1997 tekemää ehdotusta siitä, että Euroopan kansainväliset toimijat yhdessä hallitusten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa perustaisivat ensi vuosisadalla maailmanluokan ”globaalien tiedon superkorkeakoulun” sekä uuden koulutusrakenteen. Komission asiakirjassa pitäisi käsitellä tätä ehdotusta.

4.6. Eräs tärkeä asiakokonaisuus, jota komission raportissa ei mainita, on naisille tietotekniikan myötä avautuva mahdollisuus osallistua kulttuuri- ja sosiaaliseen toimintaan, työelämään ja koulutukseen. Komitea vaatii tämän näkökulman huomioon ottamista ja katsoo, että erityinen paino on pantava sukupuolten väliselle tasa-arvolle, joka on toimivan tietoyhteiskunnan olennainen tunnuspiirre. TTT:llä voi olla merkittävä panos pyrittäessä murtamaan naisten eristäytyneisyyttä etenkin maaseudulla.

4.7. Komission raportin mukaan TTT:lla voi olla lähes käänntekevä vaikutus etälääketieteen harjoittamiseen, jolla voidaan vastata mitä moninaisimpiin terveyden- ja sairaanhoitoon liittyviin haasteisiin. TTT tarjoaa teollisuusmaille laajat mahdollisuudet tukea kehitysmaita etälääketieteen avulla. TTT mahdollistaa lääketieteellisen tietämyksen hyödyntämisen telekonsultaation avulla mm. kirurgisten toimenpiteiden yhteydessä.

4.8. Komitea katsoo, että on tärkeää, ettei ”etähoitoa” enää pidetä ”aidon tuotteen” korvikkeena, tai että sillä olisi merkitystä vain syrjäisille alueille. Ruotsista saadut kokemukset päinvastoin osoittavat, että etälääketiedettä pystytään parhaiten käyttämään hyväksi suurissa kaupungeissa. Käyttöalueista voidaan mainita EKG-tietojen ja muiden tärkeiden tietojen välittäminen radion välityksellä ambulanssista sairaalaan, mikä huomattavasti lyhentää sydäninfarktien hoitoaikaa ja vastaavasti myös jälkihoidon kestoa. Turvahälytysjärjestelmät ovat vähemmän dramaattinen mutta yhtä tärkeä esimerkki. Ne mahdollistavat potilaan asumisen kotonaan taaten kuitenkin nopean pääsyn sairaalahoitoon tarpeen vaatiessa. Komission pitää ohjelmissaan käyttää

hyväkseen tällaisia mahdollisuuksia inhimillisen näkökulman korostamiseen. Komission pitää ohjelmissaan kiinnittää myös huomiota TTT:n tarjoamiin mahdollisuuksiin inhimillisen näkökulman korostamiseksi nykyisissä sairaalarakenteissa sekä lisäksi ja ennen kaikkea perusterveyspalveluiden ja ennaltaehkäisevän hoidon tukemisessa ja edistämässä.

4.9. Tiedonannossa todetaan, että TTT:llä on ratkaiseva merkitys teollisuuden ja kansainvälisen kaupan kilpailukyvyille, kun halutaan parantaa tuotannon laatua ja kehittää integroitua tuotantoprosesseja. Yleisesti ottaen sen käyttö tarjoaa etuja kaupan piirissä, ja erityisesti tämä koskee julkisia hankintoja, joita lähitulevaisuudessa aletaan tehdä elektronisen kaupankäynnin keinoin.

4.10. Komitea on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että TTT:llä on äärimmäisen tärkeä tehtävä tutkimustoiminnassa. Kehitysmaissa työskentelevillä tutkijoilla on useimmilla tieteenaloilla TTT:n ansiosta mahdollisuus päästä käsiksi tietoihin ja lähteisiin, jotka ovat käytettävissä vain sähköisen median kautta.

4.11. Komissio kiinnittää komitean mielestä aiheellisesti huomiota siihen, että riippumattoman lehdistön syntyminen monissa kehitysmaissa, samoin kuin Internetin räjähdysmäinen kehitys, vahvistavat kansalaisyhteiskuntaa ja vahvistavat demokratisoitumisprosessia.

4.12. Komitea ehdottaa, että komissio tukee kehitysmaita TTT:n kuluttajansuojan kehittämässä. Mm. Internetissä tapahtuville liiketoimille tarvitaan sääntöjä, joilla säännellään kuluttajien kannalta tärkeitä kysymyksiä, kuten sopimuksen laillisuutta, vastuuta ja ihmisarvon suojelua.

4.13. Komitea katsoo, että TTT on tärkeä väline demokratian vahvistamisessa useimmissa maailmankolkissa, jos samalla taistellaan sensuuria vastaan. TTT:tä voidaan hyödyntää monikulttuurista yhteiskuntaa kohtaan tunnetun ymmärtämisen luomiseksi ja kehittämiseksi.

5. TTT edistää rakennemuutosta

5.1. Komissio painottaa, että TTT ei ole ainoa keino, jolla voidaan edistää rakenteellista kehitystä. Tällainen tekniikka voi toimia optimaalisesti vain jos sitä hyödyntävä yhteiskunta pystyy sen hallitsemaan. Komitea haluaa korostaa, että on oltava ymmärtämystä taloudellisille, yhteiskunnallisille, kulttuurisille ja uskonnollisille eroavuuksille, ei vain kehittyneiden ja kehitysmaiden välillä, vaan myös kehitysmaiden kesken.

5.2. Komitean mielestä ei ole syytä peitellä sitä tosiasiaa, että komission tiedonannossa mainittu muutos, joka on välttämätön tietoyhteiskuntaan siirtymiseksi, edellyttää kaikissa maissa vaikeita poliittisia päätöksiä. Kehitysmaiden on tärkeää erottaa tuki- ja kauppakysymykset toisistaan saadakseen kaiken mahdollisen hyödyn markkinamekanismeista ja mahdollisista tukiohjelmista. Eräs esimerkki on kansainvälisen televiestinnän hinnoittelu, joka pitäisi nähdä puhtaana kaupallisena kysymyksenä, eikä taloudellisen tuen välineenä.

5.3. Eräs esimerkki tästä on, että kansainvälisen televiestinnän hinnat ovat olleet kustannuksia paljon korkeampia useimmissa maissa, kun taas verkossa tarjottujen muiden palvelujen hinnat, erityisesti paikallispuhelut, ovat olleet alle kustannusten tai jopa voimakkaasti subventoituja. Tämä on ollut mahdollista monopoliosuhteissa, mutta osoittautuu tuhoisaksi kehityksessä olevien teknologioiden tullessa markkinoille. Sellainen hinta, joka ei perustu palvelun tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin, merkitsee turhan avokätistä kutsua kilpailijoille tulla korjaamaan helppoja voittoja liian kannattavilta linjoilta, mikä merkitsee sitä, että yhä pienempi osa tuloista voidaan käyttää muiden markkinalohkojen subventointiin. Koska pian jopa äänestyksiä voidaan hoitaa Internetin välityksellä, tämä tarkoittaa sitä, että kaukopuheluiden ja kansainvälisten puheluiden hinnat tulevat jyrkästi laskemaan. Se, että etäisyydellä ei enää ole merkitystä, on hyvä uutinen, ei pelkästään talouselämälle vaan koko yhteiskunnalle.

5.4. Muutos on osoittautunut kuitenkin myös monissa EU-maissa vaikeaksi, kunnes kaikki asiakkaat huomaavat puhelinlaskujensa pienentyneen. Tästä syystä on tärkeää, että komissio ottaa aktiivisesti esiin eräissä maissa kuten Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Ruotsissa saavutetun hintojen laskun markkinoiden avauduttua.

6. Kehitysmaiden haasteet

6.1. Kehitysmaiden televiestintäinfrastruktuurin taso on komission tiedonannon mukaan hyvin vaihteleva, mutta yleisesti ottaen se on paljon alhaisempi kuin teollisuusmaissa. Jos tarkastellaan puhelintihyettä (pääliittymien lukumäärää sataa asukasta kohti), teollisuusmaissa liittymiä on 48, tulotasoltaan keskitason maissa niitä on 10 ja vähiten kehittyneissä maissa niitä on noin 1,5. Maailman keskiarvo on 11,5. Perusrakenteet eivät pysty tyydyttämään paikallista kysyntää eivätkä ne takaa pääsyä kansainväliseen tietoliikenneverkkoon.

6.2. Komitean mielestä on olemassa kuitenkin monia kasvutekijöitä. Huomattavan suuri patoutunut kysyntä ilmenee käytännössä eri tavoin ja kohtaa viestintätarjonnan usein tavalla, joka määritellään tietyissä maissa lainvastaiseksi. Teknisten kustannusten lasku ja kansainvälisten operaattorien kilpailu mm. *call-back*-toimintojen muodossa johtaa kansainvälisistä televies-

tinnästä syntyvien perinteisten tulojen laskuun, mikä huolestuttaa kehitysmaita ja saa ne tietoisiksi tapahtumassa olevista muutoksista.

6.3. Komitea katsoo, että on tärkeää, että hallitukset ja yksityiset operaattorit tekevät yhteistyötä pitääkseen asianmukaisesti kurissa mahdolliset väärinkäytökset. On saatava aikaan sopimus, että kansainvälisestä tietoliikenteestä saatavat tulot käytetään TTT:tä koskeviin investointeihin eikä asiaankuulumattomiin tarkoituksiin.

7. Tietokonetiheys

7.1. Komission raportti osoittaa selvästi toisella tietotekniikan alueella vallitsevan tietokuilun olemassaolon: 100:aa asukasta kohti korkean tulotason maissa tietokoneita on 18, keskitason tulotason maissa niitä on 2,3 ja alhaisen tulotason maissa 0,01. Tietotekniikan markkinaosuudet jakautuvat seuraavasti: Yhdysvallat 35 %, Eurooppa 29 %, Japani 15 % ja muu maailma vain 21 %. Tietokonemarkkinat elävät voimakkaasti, ja ne voivat seurata television esimerkkiä: alhaisen tulotason maissa 46 %:lla talouksista on televisio. Huomattakoon kuitenkin maiden väliset räikeät erot niin Euroopassa kuin kehitysmaissa.

7.2. Komitea katsoo, että ihmisten halu ja tarve tiedonvälitykseen lisääntyy myös kehitysmaissa. Tarve tulee korostumaan sitä mukaa kun PC-laitteet tulevat käyttäjäystävällisemmiksi, halvemmiksi ja yhä useamman olottuville. Tämä kehitys myös tekee mahdolliseksi komission hypoteesin toteutumisen sen suhteen, että tietokonemarkkinat seuraavat television viitoittamaa tietä, vaikka "passiivisen" (TV) ja "aktiivisen" (PC) välineen eroa ei tulekaan aliarvioida. Internetistä tulee vahva moottori. Komission tulee tunnistaa tämä kehityskulku ja tukea sitä.

8. Investointitarve

8.1. (Kohta 2.3) Maailmanpankin mukaan on kehitysmaiden televiestintään investoitava seuraavan viisivuotisjakson aikana 60 miljardin Yhdysvaltain dollarin arvosta. Kansainvälisesti tarjottu julkinen tuki ei ajanjakson aikana nousse yli 2,3 miljardin Yhdysvaltain dollarin eivätkä useimmat maat pysty kattamaan erotusta. Tarpeisiin vastaaminen edellyttää yksityisiä kotimaisia ja ulkomaisia sijoituksia sekä kansainvälistä yhteistyötä.

8.2. Patoutuneen kysynnän kannalta, ja koska monilla ihmisillä on tarve ja halu olla osallisena tietoyhteiskunnassa, komitea odottaa, että yksityinen sektori käyttää hyödykseen markkinoiden tarjoamat mahdollisuudet ja saa yksityiset sijoittajat liikkeelle. Valtiovallan ja kansainvälisten järjestöjen on kuitenkin kehitettävä lainsäädäntöä ja sääntelykehikkoa, jotta tällaiset investoinnit ovat mahdollisia ja jotta yksityiset sijoittajat voivat tehdä taloudelliset päätöksensä vakain, ennustettavissa olevin ja rationaalisin perustein. Yleinen etu myös velvoittaa siihen, että on olemassa kilpailua koskevia suojaäännöksiä, esim. hallitsevan markkina-aseman väärinkäyttöä vastaan EU:n kilpailusäännösten tapaan. Valtiovallan toinen tehtävä on varmistaa, että viestintävälineet ovat riittävissä määrin ja kohtuulliseen hintaan kaikkien kansalaisten ja yritysten ulottuvilla. Kehitysmaat on saatava vakuuttumaan siitä, että tarvitaan lähtökohdiltaan vankka ja selkeä säännöstö, jonka avulla houkutellaan yksityistä sektoria osallistumaan uusiin, kustannuksiltaan raskaisiin ja riskipitoisiin investointihankkeisiin. Komission tulee pyrkiä saamaan kehitysmaat vakuuttuneeksi, että tämä on maiden omien etujen mukaista.

8.3. Komitea haluaa, että unioni WTO:n puitteissa lisää painetta ja ponnisteluja markkinoiden avaamiseksi ja sääntelyperiaatteiden muotoilemiseksi pyrkimällä saamaan useampia maita vakuuttuneeksi WTO-jäsenyyden eduista ja tarjoamalla pääsyn perustelevisiointipalvelujen markkinoille. Tällainen toiminta lisää näiden maiden kiinnostavuutta sijoittajien silmissä.

9. Henkilöresurssit

9.1. Komitea tukee täysin komission näkemystä, että henkilöresurssit ovat ratkaiseva tekijä sopeuduttaessa muutoksiin. Kysymys on televiestinnän ja tietojenkäsittelyn teknisestä henkilöstöstä ja erityisesti ohjelmointiin erikoistuneista työntekijöistä. Ohjelmistoalalla syntyneet uusia työpaikkoja. Tämä toiminta-ala soveltuu erityisen hyvin kehitysmaiden ja teollisuusmaiden yhteistyökohdeksi.

9.2. Komitea peräänkuuluttaa tarvetta perustaa kehitysmaissa tiedotusalaalla työskenteleville – aina opettajasta yritysjohtajaan saakka – käytännön vaatimuksiin nojaava ammatillinen koulutusohjelma. On myös kiinnitettävä huomiota kehitysmaiden asiantuntijoiden työehtoihin. Komitean mielestä on tärkeää, että yleisölle tiedotetaan siitä, että tietoyhteiskunta ei luo uusia mahdollisuuksia ja työtilaisuuksia vain tietotekniikan alueelle vaan myös sitä lähellä oleville palvelualueille. Oikeanlainen ympäristö houkuttelee luokseen monimuotoista yritteliäisyyttä.

YHTEISÖN TOIMET

10. Euroopan unionin tuki tietoyhteiskunnan markkinointiin kehitysmaissa

10.1. Euroopan unionin panostus tele- ja tietotekniikan yhteistyöhön on jatkuvasti voimistunut vuosien mittaan. Kehitysmaiden kanssa on solmittu uusia yhteistyösopimuksia koskien mm. tietoyhteiskunnan muodollisia edellytyksiä ja siinä tarvittavaa teknologiaa.

10.2. Taloudellinen, rahoituksellinen ja tekninen yhteistyö on johtanut huomattavaan toimeliaisuuteen yhteisön eri kumppanuusalueilla. Komissio esittää tiedonannossaan luettelon erilaisista toimista ja jäsenvaltioiden kahdenvälisistä ohjelmista.

11. Uutta puhtia kehitysmaihin suuntautuviin yhteisön toimiin

11.1. Komissio katsoo, että yhteisö ja vastaanottajamaat ovat entistä paremmin tiedostaneet tietoyhteiskuntaan liittymisen strategisen merkityksen. Tietoyhteiskuntaulottuvuus pitäisi systemaattisesti sisällyttää olemassa oleviin ohjelmiin yhteistyökumppanien suostumuksella jakamalla käytettävissä olevat varat uudelleen. Myös taloudellisten ja oikeudellisten puitteiden kehittäminen on jatkossa yksi ensisijaisista tehtävistä. Kyse on siitä, miten tarkoitukseen saadaan paikallista ja kansainvälistä pääomaa, jotta tieto- ja tietoliikennetekniikka tuodaan kehitysmaiden ulottuville ja ne voivat siitä hyötyä. Toinen tavoite on asettaa tekniikka palvelemaan kehitystä.

11.2. Komitea korostaa, että sääntelyn on oltava niin hienovaraista ja joustavaa kuin mahdollista. Oikeusäännöksiä, jotka koskevat maailmanlaajuisista tietoverkkoa ja verkossa harjoitettavaa liiketoimintaa, pitää voida soveltaa johdonmukaisesti yli kansallisten rajojen. Televiestintämarkkinat pitää nopeasti avata todelliselle kilpailulle, jotta kansallisen ja kansainvälisen puhelinliikenteen maksuja voidaan laskea. On luotava sellaiset olosuhteet, joissa yritykset voivat luottaa siihen, että verkon välityksellä asiakkaiden kanssa toteutettavat liiketoimet ovat turvallisia, luottamuksellisia ja tapahtuvat virheettömästi. On löydettävä käytännönläheinen tapa käsitellä kysymystä maailmanlaajuisista teknisistä standardeista. Verkon käyttöä ei pidä rasittaa käyttäjien eriarvoisella verotuskohtelulla. Henkisen pääoman korkeatasoinen suojeleminen on välttämätöntä tietoaineiston luomisen, säilyttämisen ja jakelun sekä ohjelmistojen suojan kannalta. Samoin tarvitaan henkilötietoja koskevia asianmukaisia sääntöjä, jottei mm. rajatylittävä viestintä vaikeutuisi tällaisten sääntöjen eroavaisuuksien takia. On myös tärkeää, että kaikenikäisille ja kaikista

yhteiskuntaluokista peräisin oleville avautuu mahdollisuus täydentää tietotekniikkataitojaan. Niinpä koulutus on ratkaiseva tekijä maailmanlaajuisten tietoverkkojen hyödyntämisessä.

11.3. Kehitysmaiden taloudellisten, poliittisten ja kulttuuristen erityispiirteiden ja niiden omien vaatimusten huomioon ottamiseksi on suunnitellut hankkeet sopeutettava kunkin suuralueen erityispiirteiden ja sen mukaan, minkä luonteista yhteisön ko. alueen kanssa käymä vuoropuhelu on.

12. Päätelmät

12.1. Yhteisön keskeisenä tehtävänä on saada niin kehitysmaat kuin jäsenvaltiotkin vakuuttuneeksi siitä, että tietoyhteiskunnan aika on koittanut. Kaikki haluamamme viestinnässä on nyt teknisesti mahdollista nykyaikaisen elektroniikan avulla. Ainoat rajoitukset ovat luonteeltaan taloudellisia, juridisia ja poliittisia. Maiden, jotka haluavat osallistua tällaiseen taloudelli-

seen kehitykseen, on paremmin tiedostettava tämän kehityksen olemassaolo. Muutoin tietokuilu laajenee edelleen. Jos ajatellaan kehitysmaissa piilevää valtavaa potentiaalia, on yksityiselle sektorille annettava mahdollisuus tulla mukaan tähän laajaan toimintakenttään tietotekniikan edellyttämin toimenpitein ottaen kuitenkin huomioon taloudellisessa, poliittisessa, yhteiskunnallisessa, kulttuurisessa ja uskonnollisessa kehityksessä vallitsevat eroavuudet.

12.2. Komitea painottaa vahvasti, että nopea siirtyminen tietoyhteiskuntaan vaatii erityistä panostusta sekä yhteisössä että kehitysmaissa. Viimeksi kuluneiden 12–18 kuukauden aikana komissio on käsitellyt useita direktiivejä, joilla pyritään asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen vuonna 1998. Pelkästään lainsäädännön työstäminen ei kuitenkaan riitä, vaan ratkaisevaa on, että sääntöjä noudatetaan. Komission on korostettava sekä kehitysmaiden että yhteisön jäsenvaltioiden etujen mukaista kaksitahoista haastetta, jossa yhtäältä on kyse kehitysmaiden liittymisestä tietoyhteiskuntaan ja toisaalta eurooppalaisen elinkeinoelämän mahdollisuuksien edistämisestä tässä kehityksessä.

Bryssel, 29. tammikuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS